

Σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα. Προβληματισμοί και εφαρμογές στον εκκλησιαστικό χώρο, υπό το πρίσμα συγκεκριμένων εμπειριών σε Ιερές Μητροπόλεις και Ενορίες

Πιστεύουμε ότι όταν κάποιος θελήσει να μιλήσει αποτελεσματικά και να συζητήσει ενδελεχώς για τό θέμα, πού μᾶς ἀπασχολεῖ, πάνω σέ πραγματική και ποιμαντική βάση, θά πρέπει νά εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπό ἐνοχικά σύνδρομα καί ψευδοδιλλήματα τοῦ τύπου «φακελώνει ἡ Ἐκκλησία;» «εἶναι μέσα στη διακονία μας ἡ συγκέντρωση προσωπικῶν καταγραφῶν καί ἡ συλλογή ἐνοριακῶν δεδομένων;».

Ἄν κάτι τέτοιο δέν ἔχει ξεκαθαρισθεῖ (μέσα του), τότε θά πρέπει νά ἐπιζητήσει διαφορετικοῦ ἐπιπέδου καί ἄλλης θεματικῆς συζήτηση γιά συμπνευματισμό.

Λόγω τοῦ λίαν περιορισμένου χρόνου πού διαθέτουμε θά διατυπώσουμε λακωνικά τή θέση πού πρεσβεύουμε γιά νά προχωρήσουμε στή συνέχεια στά πιό πρακτικά: *Χρειαζόμαστε τή μεγαλύτερη δυνατή συγκέντρωση στοιχείων, πληροφοριῶν, δεδομένων καί μάλιστα ποιμαντικῶν, μέ τή μεγαλύτερη δυνατή μέριμνα, σεβασμό καί ἀγάπη γιά τόν πλησίον καί μάλιστα γιά τόν ποιμαινόμενο.*

Ἔρχομαστε τώρα, πολύ ταπεινά, ἀποδεχόμενοι τήν τιμητική, ὅπως ἄλλωστε εἶναι γιά τόν καθένα, πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας μας, διά τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κκ. Ἱερωνύμου, νά παραθέσουμε ἀπτά παραδείγματα τῆς ἀξιοποίησης τῶν τεχνολογικῶν διευκολύνσεων γιά τήν καταγραφή καί τήν βελτιστοποίηση τοῦ σύγχρονου ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας.

1. Ἀρχίζουμε μέ τήν συγκέντρωση ποιμαντικοῦ-πνευματικοῦ ὕλικου (τῆ χρονική περίοδο 1998-1999) ἀπό τό σύνολο τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ξεκινήσαμε ἀπό ἕνα γραπτό ἐρωτηματολόγιο (δημιουργία τοῦ ὁμότιμου σήμερα καθηγητῆ Ποιμαντικῆς στό τμήμα Κοινωνικῆς Θεολογίας, κ. Ἀλέξανδρου Σταυρόπουλου).

Ἡ ὅλη καταγραφή ἐγινε σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων καί εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν τελική ἐργασία πού ὑποβάλλαμε γιά τήν ἀπόκτηση μεταπτυχιακοῦ τίτλου σπουδῶν, μέ τόν τίτλο *«Οργάνωση καί ζωή των Ἐνοριῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Παρουσίαση καί ἀξιολόγηση ερευνητικῶν αποτελεσμάτων. 142 Ἐνορίες συναντοῦν ... τόν 21^ο αἰώνα»*.^[1]

Ἀπό τήν πληθώρα τῶν δεδομένων, καταγράψαμε σέ φόρμες συγκεκριμένα στοιχεῖα ὅπως Αριθμός Ἐνοριτῶν, Ἐκκλησιαζόμενοι, Μαθητές Σχολείων, Νεανικά Κέντρα, τετραγωνικά μέτρα αὐτῶν, μέσα ψυχαγωγίας καί ἐποπτικά μέσα, Νεανικές ἐνοριακές δραστηριότητες, 2^η Θεία Λειτουργία, Κύκλοι μελέτης Ἁγίας Γραφῆς καί σχετική συμμετοχή, προσκυνηματικές ἐκδρομές, ὑπαρξη Φιλοπτώχου ταμείου, αἰμοδοσίας, ἐνοριακοῦ δελτίου.

Θα μπορούσε κάποιος, τελείως ξένος με το αντικείμενο, να αναρωτηθεῖ «και τι ἐγινε πού ἡ καταγραφή ἦταν ηλεκτρονική; Το μεγάλο εὐεργέτημα εἶναι ἡ **ευκολία στην πρόσβαση**, στην **επεξεργασία**, τήν **αναζήτηση**, τή **σύγκριση** καί τήν **συμπλήρωση**. Ὅ,τι δηλαδή χρειάζεται κάποιος πού συλλέγει, ερευνά, καταγράφει, συγκρίνει καί τέλος καταλήγει στα στοιχεῖα αὐτά πού τον βοηθοῦν νά ἀποκτήσει τήν πραγματική καί πλήρη εικόνα τοῦ αντικειμένου, πού τον αφορά.

Μπορεῖ, μάλιστα, αὐτό νά γίνεται σέ τακτική βάση –λόγω τῆς εὐκαιρίας πού δίνει τό διαδίκτυο, ἀποτυπωμένα τά ἐρωτήματα σέ μία ἠλεκτρονική φόρμα, ἀπό πολλούς συνεργάτες, ἀνά πάσα στιγμή, με τήν μεγαλύτερη ευκολία, χωρίς μεγάλη κατανάλωση χρημάτων καί κυρίως εργατοωρῶν.

2. Συμπληρωματικά με τήν πιο πάνω ἐνασχόλησή μας δημιουργήσαμε ἐρωτηματολόγιο γιά τήν διεξαγωγή ἐρευνας στήν κατεύθυνση τῆς «Ποιμαντικῆς Ἐνεργοποίησης τῆς μνήμης τῶν πόλεων». Αποτυπώθηκαν ἐτσι, ὑπό τόν τίτλο «Στα ἴχνη τῶν Ἁγίων. Θεραπευτικός Τουρισμός «εντός τῶν τειχῶν». Θεραπευτική περιδιάβαση τῶν Ἐνοριῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», πληροφορίες ἀγιολογικοῦ-ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρα ἀλλά καί βιβλιογραφικῶν καί ἄλλων σχετικῶν ἐνδιαφερόντων δεδομένων. Τέτοιες πληροφορίες ἀφορούσαν: Ἱερά λείψανα, Εἰκόνες καί κειμήλια, πού διέθετε ἡ Ἐνορία/ ἡ κάποια σχετιζόμενη μορφή ἁγίου ἢ ἄλλης χριστιανικῆς προσωπικότητας με τήν Ἱστορία τῆς Ἐνορίας. ^[2]

3. Από τα πρώτα πράγματα που θεωρήσαμε απαραίτητο να πράξουμε όταν αναλάβαμε την **Γραμματεία της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος**, με την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ. Νικολάου, πριν από 8 χρόνια, ήταν η δημιουργία μίας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με στοιχεία «πρώτων βοηθειών» και στην συνέχεια άλλων χρήσιμων στοιχείων, τόσο για τους:

* **ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ**

(όπως όνομα συζύγου, αριθμός τέκνων, διάφοροι αριθμοί μητρώων (υγειονομικής ασφάλισης, ΤΠΟΕΚΕ, αστυνομικής ταυτότητας, ΑΦΜ, Αριθμός Στρατολογικού Μητρώου κ.ά.), όσο και για τις

* **ΕΝΟΡΙΕΣ**

(αξίζει να σημειώσουμε την καταγραφή πέραν των Ενοριακών Ναών, των παρεκκλησίων, των εξωκκλησίων, των ιδιωτικών ναών αλλά και των ερειπωμένων ναών σε ολόκληρη την έκταση της Μητροπόλεως Φθιώτιδος) αλλά και τομέων όπως μέλη ενοριακών συμβουλίων, Προσωπικό Ναού, Οικονομικά μεγέθη και μέλη ενορίας, -

Βέβαια, έχουν κάνει αισθητή την παρουσία τους και εταιρείες λογισμικού, με αντικείμενο εκκλησιαστικό (Υποστήριξη και Μηχανογράφηση Μητροπόλεων, Ενοριών), που με άκρως φιλότιμες προσπάθειες αγωνίζονται να βοηθήσουν στην αξιοποίηση των ηλεκτρονικών μέσων στην Εκκλησία (κυρίως από την πλευρά της Διοίκησης).

Ας σημειωθεί πώς κάτι τέτοιο θα ήταν πιο αξιόπιστο, έγκυρο, λειτουργικό, φθηνότερο και πολλά ακόμη άλλα, εάν είχε δημιουργηθεί ή θα δημιουργηθεί κάτι παρόμοιο, από την Ιερά μας Σύνοδο. Κάτι τέτοιο θα διευκόλυνε την ύπαρξη μίας κοινής γραμμής, ενός κοινού τύπου σε έντυπα, ως προς την διατύπωση και τη μορφολογία εγγράφων, την σύννομη αντιμετώπιση μισθολογικών θεμάτων και άλλων, σε όλη την έκταση της Ελλαδικής Εκκλησίας μας.

Ο επιτυχής όρος «**προτυποποίηση**» που χρησιμοποίησε ο καθηγητής κύριος Μυρίδης, για τις εκκλησιαστικές ιστοσελίδες είναι όλως ιδιαιτέρως κατάλληλος και χρήσιμος και στην περίπτωση μας, που παραθέτουμε την ανάγκη τής προτυποποίησης τής λειτουργίας και εφαρμογής των μητροπολιτικών ή ενοριακών γραφείων, από τα απλά διαδικαστικά, γραμματειακά, λογιστικά, τα περί των γάμων, βαπτίσεων και θανάτων, έως τα άκρως ποιμαντικά (τα της νεότητας, τής διακονίας, τής επικοινωνίας. [\[3\]](#))

Βέβαια επειδή η εργασία αυτή είναι ουσιώδης και θεμελιώδης για την μελλοντική «κατ'άνθρωπον» εξέλιξη της Ενορίας και την εύρυθμη λειτουργία Μητροπόλεως, θα πρέπει να γίνει η ανάθεση του έργου με γνώμονα την αξιοσύνη αυτών, που θα το αναλάβουν και όχι απλώς με κριτήριο την διοχέτευση κονδυλίων σε κάποια απλώς καλά παιδιά.

4. Ένα ακόμα παράδειγμα ποιμαντικής εκκλησιαστικής δραστηριότητας, η οποία μπορεί να τύχει των ευεργετικών ιδιοτήτων ενός ηλεκτρονικού μέσου ως προς την καταγραφή και ευελιξία, είναι η υπηρεσία **Υπηρεσία Αιμοδοσίας**, μιας Μητρόπολης ή, σε κλίμακα, μίας ενορίας, αποτελεί η δουλειά, που έχει γίνει από το σχετικό επιτελείο, στην Μητρόπολη της Φθιώτιδας. Εκεί με τη βοήθεια ενός επιστήμονα συνεργάτη μας, στήθηκε ένα προγραμματάκι με φόρμες, όπου αποτυπώνονται τα στοιχεία όπως ομάδα Αίματος, πόσες φιάλες έχει δώσει ο κάθε εθελοντής και πότε, σε ποια Ενορία ανήκει κλπ. --

Αποτέλεσμα είναι να υπάρχει παρακολούθηση τόσο τής προσφοράς όσο και τής ζήτησης, για την περίπτωση, που υπάρξει ανάγκη για συγκεκριμένη ομάδα αίματος.

5. Θα ήταν παράλειψή μας εάν δεν μνημονεύαμε και μόνο ως απλή αναφορά την ποιμαντική ευαισθησία του πριν από χρόνια σεισμόπληκτου Εφημερίου π. Αναστασίου Μπαστούνη. Συνεργάτες της Ενορίας του πατρός Αναστασίου προχώρησαν γρήγορα στην συγκρότηση ενός ηλεκτρονικού προγράμματος, το οποίο τού επέτρεπε με ακρίβεια, με ευκολία και με πληρότητα να έχει εικόνα και να δίνει την ανάλογη βοήθεια σε πληγέντες ενορίτες της ενορίας του στην Ιερά Μητρόπολη Αττικής. Σε κείμενό μας που τότε είχαμε δώσει στο αξιόλογο περιοδικό της Εκκλησίας μας Εφημέριος, το οποίο, υπογραμμίζω παρεπιπτόντως, εκδίδεται και σε ηλεκτρονική μορφή, κάναμε μία πρόταση, πού δεν έχει ευδοκιμήσει ακόμα. Προτείναμε τότε να υπάρξει, κατά τα πρότυπα του κρατικού σχεδιασμού για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, με το όνομα ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ, ένα παράλληλο εκκλησιαστικό πρόγραμμα, που να περιέχει τον αναλυτικό τρόπο δράσης της Εκκλησίας, σε κάθε φυσική καταστροφή, με ένα μάλιστα όνομα, που προέκυψε μετά από μία δημιουργική συζήτηση με τον καθηγητή μας κύριο Σταυρόπουλο, που δεν ήταν άλλο από το ... ΠΛΗΣΙΟΚΡΑΤΗΣ.

6. Επιγραμματικά, να σημειώσουμε μόνο ότι σημαντικό ρόλο εντός της Εκκλησίας μας, ως προς την ποιμαντική της υποδομή, διαδραματίζουν και τα ηλεκτρονικά προγράμματα Τυπογραφείου (Quark XPress) ή Εικόνας (Photoshop που περιέχεται στην Creative Suite Adobe) ή και τα σχετικά με την επεξεργασία ήχου και Βίντεο (Movie Maker).

Λόγω του ότι η Εκκλησία μας παρουσιάζει μια αξιολογότερη και θαυμαστή παραγωγή σε έντυπα (εφημερίδες, περιοδικά και ενημερωτικά φυλλάδια), ή ακόμα σε προϊόντα ήχου, λόγω και της ύπαρξης τοπικών εκκλησιαστικών ραδιοφωνικών σταθμών (οι οποίοι κάνοντας χρήση ηλεκτρονικών προγραμμάτων λειτουργούν απρόσκοπτα και χωρίς την ανάγκη ανθρώπινης παρουσίας όλο το εικοσιτετράωρο (πχ με το πρόγραμμα Megamix ή Raduca, καθώς και του Soundforce της Creative), λόγω τού ότι πολλές φορές προχωρά σε κυκλοφορία μικρών ή μεγαλύτερων τηλεοπτικών παραγωγών, όλα αυτά μάς υποχρεώνουν, αν θέλουμε να έχουμε αυτοτέλεια, να μαθαίνουμε και να αξιοποιούμε, τα απλά κατά βάση προγράμματα, για την ανάπτυξη των σχετικών εφαρμογών.

Και τέλος,

7. Στα θετικά (ως νύξη μόνο να αναφέρουμε την ανάπτυξη δεκάδων γραμματοσειρών με βυζαντινούς, εκκλησιαστικούς χαρακτήρες, και να υπογραμμίσουμε την ενσωμάτωση στην γενική και παγκόσμια έκδοση του Office της Microsoft την δυνατότητα της γραφής με άνεση σε πολυτονικό σύστημα, συμβατό με το Διαδίκτυο αλλά και, κατά την συνήθη πρακτική, με τις επόμενες εκδόσεις. Πράγμα που δεν ίσχυε πριν το 2003, με αποτέλεσμα την ύπαρξη πολλών αλχημειών για την διάδοση και δημοσίευση πολυτονικών κειμένων, ή απλώς το ξαναγράψιμο όλων αυτών με άλλο πρόγραμμα κειμενογράφου.)

Συνεπώς: Η τεχνογνωσία, το «knowhow» όπως είναι ο πιο τεχνοκρατικός όρος, παρέχεται από τους ειδικευμένους προγραμματιστές των ηλεκτρονικών υπολογιστών και μέσων. Αυτό το οποίο μάς κεντρίζει ως Εκκλησία είναι η πρόκληση να βρούμε και να δούμε το τι πρέπει να γνωρίζουμε, το know, ώστε στη συνέχεια να αποταθούμε στον όποιο ειδικό, πού θα μάς βοηθήσει στην τεχνική, το how.

Δεν μπορώ, κλείνοντας, να μην σάς εκμυστηριεντώ το γεγονός ότι αναζητώντας χθες ένα φάκελο για να βάλω το σημερινό αυτό σχόλιο, ανέσυρα ένα συμβολικό ντοσιέ. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, πριν από μία δεκαετία, στις 2 Δεκεμβρίου του 1998, είχε πραγματοποιήσει Επιστημονική Ημερίδα με τον τίτλο: «Η Εκκλησία και η Πρόκληση της Πληροφορικής». Πιστεύουμε ότι πλέον έχουν ωριμάσει οι συνθήκες ώστε από τον προβληματισμό, που παράγει κάθε Πρόκληση, νά περάσουμε στην υλοποίηση, με τον απαραίτητο επαγγελματισμό αλλά και την απαιτούμενη ποιμαντική σοβαρότητα και ευαισθησία. (Σάς ευχαριστώ διότι τιμήσατε με την προσοχή σας την μικρή μου αυτή παρέμβαση. Ελπίζω να μην σας κούρασα πολύ.)

[1] Υποσημειωτικά να προσθέσω ότι λόγω της συγκυρίας να διεξαχθεί η έρευνά μας κατά την αρχή της ποιμαντορίας του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου, με την αποτύπωση έτσι των πεπραγμένων της αρχιερατείας, ως προς την αρχιερατική διακονία εντός της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, του επίσης μακαριστού Σεραφείμ, δίνεται σήμερα η ευκαιρία –την οποία σύμφωνα με πληροφορίες μας την έχει εντοπίσει ο άγιος Αχελώου κ. Ευθύμιος, ως υπεύθυνος της Κεντρικής Επιτροπής Ποιμαντικού Έργου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών– να πραγματοποιηθεί παρόμοια έρευνα, η οποία, με μία συγκριτική μελέτη, θα αποτυπώνει τα όσα πραγματοποιήθηκαν κατά την αρχιερατεία τού Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου. Στην συνέχεια δεν αποκλείουμε την μετά από χρόνια, ή και σε τακτά διαστήματα, διεξαγωγή σχετικών ερευνών, όπου θα παρακολουθούν και θα αποτυπώνουν τα όσα υλοποιούνται στο σήμερα. Με το αποτέλεσμα αυτό μέσα από μία ποιμαντική μεθοδολογία και έρευνα θα έχουμε ένα αξιόπιστο και αξιοποιήσιμο υλικό χρήσιμο στην ποιμαντική αλλά και την εκκλησιαστική πορεία και ιστορία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

[2] Η ωφέλεια από τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων ήταν μεγάλη λόγω τόσο της συγκέντρωσης του υλικού όσο και της επεξεργασίας μέσω των ευκολιών που παρέχουν προγράμματα όπως το Excel.

[3] Θυμάμαι ακόμα την θετικότερη εντύπωση που μας προκάλεσε πρόγραμμα της ενορίας Ευαγγελίστριας Πειραιώς – σε κάποια από αυτές τις ευεργετικές ποιμαντικές επισκέψεις της Θεολογικής μας Σχολής- όπου, ήδη από ετών είχε στοιχεία και διευθύνσεις και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο έστειλε ακόμα και ευχετήριες κάρτες στους ενορίτες, που γιόρταζαν).